

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/198120,Obchody-80-rocznicy-zbrodni-na-ludnosci-polskiej-w-Hucie-Pieniackiej.html>

02.03.2026, 10:24

Obchody 80. rocznicy zbrodni na ludności polskiej w Hucie Pieniackiej

28 lutego 2024 r. w Warszawie upamiętniono ofiary zbrodni w Hucie Pieniackiej. W uroczystościach uczestniczył m.in. zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Krzysztof Szwagrzyk.

28.02.2024

Obchody rozpoczęła msza święta w Katedrze Polowej Wojska Polskiego pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski przy ul. Długiej 13/15. Następnie zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk oddał hołd ofiarom, składając wieńce przy Grobie Nieznanego Żołnierza.

* * *

28 lutego 1944 r. miała miejsce jedna z najokrutniejszych zbrodni na ludności polskiej w Hucie Pieniackiej. W śledztwie Instytutu Pamięci Narodowej ustalono, że pacyfikacji wsi dokonali ochotnicy ukraińscy z 14 Dywizji SS „Galizien”, którym pomagały okoliczne oddziały Ukraińskiej Powstańczej Armii (UPA) oraz oddział paramilitarny składający się z ukraińskich nacjonalistów. Życie straciło około 850 osób narodowości polskiej, rzeź przeżyło około 160 osób.

Huta Pieniacka była jedną z większych wsi, liczyła ponad 170 gospodarstw. W okresie 1942-1944 bazowali w niej partyzanci sowieccy. Po krwawej zbrodni na Wołyniu we wsi mieszkało około tysiąc osób narodowości polskiej. Sporą część z nich stanowili uciekinierzy m.in. z Wołynia, którzy opuścili swoje domy w obawie przed napadami UPA. Dla zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców we wsi zorganizowano oddział samoobrony dowodzony przez Kazimierza Wojciechowskiego „Satyra”.

Na początku 1944 r. w Hucie Pieniackiej przez pewien czas stacjonował oddział sowieckiej partyzantki. Wiadomość ta dotarła do niemieckich władz i 23 lutego 1944 r. do wsi wysłano patrol niemiecki z 14 Dywizji SS „Galizien”. Sowietów już we wsi nie było, doszło za to do potyczki z polską samoobroną. Polacy byli przekonani, że mają do czynienia z przebranymi bojówkami UPA i w walce zginęło dwóch żołnierzy SS. W odwecie Niemcy zdecydowali się na wysłanie do Huty Pieniackiej ekspedycji karnej z 4 Pułku Policijnego SS. W skład tej jednostki wchodził ukraiński ochotnicy z 14 Dywizji SS „Galizien”. Obok ukraińskich żołnierzy w niemieckich mundurach w pacyfikacji uczestniczyli, według ustaleń Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie, partyzanci UPA, najprawdopodobniej z oddziału Dmytra Karpenki „Jastruba” oraz oddział paramilitarny nacjonalistów ukraińskich Włodzimierza Czerniawskiego.

Mieszkańców wsi o planowanym ataku ostrzegł łącznik Inspektoratu Armii Krajowej ze Złoczowa. Polacy byli przekonani, że Niemcy przygotowują obławę na partyzantów i aby uniknąć strat wśród mieszkańców, zdecydowano, że oddział samoobrony ukryje się w lesie, pozostawiając we wsi głównie kobiety, dzieci i starców.

Podobna akcja miała miejsce kilka dni wcześniej w pobliskiej wsi Majdan, gdzie pododdział pułku policyjnego, po przybyciu do wsi, dokonał zatrzymania mężczyzn, którzy zostali poddani

przesłuchaniom. Po zakończeniu przesłuchań zatrzymanych zwolniono, a wybraną grupę skierowano do robót przymusowych.

W godzinach porannych 28 lutego 1944 r. wieś została otoczona przez kilkusetosobowy oddział, mieszkańcy nie stawiali oporu. Zgromadzonych w kościele i szkole napastnicy dzielili na kilkudziesięcioosobowe grupy, zamykali ich w stodołach, szopach i chatach, które potem podpalali.

Przed kościołem zginął dowódca oddziału samoobrony Kazimierz Wojciechowski. Najpierw go brutalnie pobito, potem oblano benzyną i podpalono. Mord mieszkańców wsi trwał do godziny 17.00, potem ze wsi pozostały zgliszcza.

W trakcie śledztwa Instytutu Pamięci Narodowej ustalono, że w pogromie życie straciło około 850 osób. Byli wśród nich mieszkańcy Huty Pieniackiej, Polacy z Wołynia oraz ukrywający się Żydzi. Ocalało około 160 osób, głównie członkowie samoobrony, którzy dzień wcześniej ukryli się w lesie, a także ci, którym udało się uciec. Pomordowanych mieszkańców wsi pochowano w dwóch zbiorowych mogiłach koło kościoła i szkoły.

W 2005 r. staraniem bliskich ofiar Zbrodni w Hucie Pieniackiej oraz Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa na miejscu tragedii stanął pomnik upamiętniający pomordowanych. W 2008 r. zarejestrowano Stowarzyszenie Huta Pieniacka. Zajmuje się ono kultywowaniem pamięci o ofiarach ludobójstw dokonanych przez nacjonalistów ukraińskich podczas II wojny światowej na Kresach Wschodnich, w szczególności pomordowanych w Hucie Pieniackiej 28 lutego 1944 r.

28 lutego 2009 r., w 65. rocznicę zbrodni, hołd pomordowanym oddali ówcześni prezydenci Polski i Ukrainy – Lech Kaczyński oraz Wiktor Juszczenko.

W maju 2018 r. na Zamku Królewskim wręczono nagrody IPN „Kustosz Pamięci Narodowej”, wśród laureatów nagrody znalazło się Stowarzyszenie Huta Pieniacka, za upamiętnianie „ofiary zbrodni dokonanej 28 lutego 1944 r. przez ukraińskich nacjonalistów na polskich mieszkańcach położonej 85 km na wschód od Lwowa wsi Huta Pieniacka”.

Polecamy publikacje Instytutu Pamięci Narodowej:

- [Edward Gigilewicz, Leon Popek, Paweł Sokołowski, Tadeusz Zych, *Dokumenty zbrodni wołyńskiej tom 1*, Warszawa-Lublin-Tarnobrzeg 2023](#)
- [Joanna Karbarz-Wilińska, Bartosz Januszewski, *Ocaleni z ludobójstwa. Wspomnienia Polaków z Wołynia*, Gdańsk-Warszawa 2023](#)
- [Tomasz Turejko, *Zbrodnia wołyńska w świetle prawa międzynarodowego*, Warszawa 2023](#)
- [„Biuletyn IPN” nr 7-8/2023 – Wołyń. 80. rocznica](#)
- [Filip Musiał: *Rzeź Wołyńska – ludobójstwo zapomniane?*](#)
- [Kinga Hałacińska: *Głos dzieci Wołynia*](#)
- [Romuald Niedzielko: *Sprawiedliwi Ukraińcy. Na ratunek polskim sąsiadom skazanym na zagładę przez OUN-UPA*](#)
- [Leon Popek: *Pamięć o Wołyniu i Małopolsce Wschodniej*](#)
- [Leon Popek: *Zagłada Ostrówek i Woli Ostrowieckiej*](#)

Bezpłatne materiały:

- [„Kto tego nie widział, nigdy w to nie uwierzy...”. Zbrodnia Wołyńska – historia i pamięć](#)
- [Kresowa księga sprawiedliwych 1939–1945](#)

- [Zbrodnie przeszłości. Opracowania i materiały prokuratorów IPN, t. 2: Ludobójstwo](#)
- [„80 lat temu na Wołyniu” - dodatek specjalny Instytutu Pamięci Narodowej do tytułów Polska Press z 10 lipca 2023](#)

► [Zachęcamy do odwiedzenia specjalnego portalu IPN o Zbrodni Wołyńskiej](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)